

3.3 Narození, zemřelí, sňatky, rozvody

Přirozená měna obyvatel je základem demografických procesů ve smyslu bilance živě narozených a zemřelých. Pokud se zaměříme na přirozený přírůstek, resp. úbytek obyvatel zjistíme, že přirozenou měnou v Olomouckém kraji v posledních pěti letech ubylo 4 368 obyvatel.

Ve všech krajích České republiky byla přirozená měna obyvatel záporná z důvodu nízké porodnosti (v ČR celkem -77 704 osob). V mezikrajském srovnání přirozeného úbytku obyvatel v letech 2000 – 2004 Olomoucký kraj vykázal 6. nejvyšší přirozený úbytek obyvatel mezi 14 kraji ČR.

Tab. 3.3.1 Charakteristiky pohybu obyvatelstva

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Celkový přírůstek	-944	-1 226	-1 624	-437	-1 187	-243
muži	-403	-703	-931	-10	-576	-173
ženy	-541	-523	-693	-427	-611	-70
Přirozený přírůstek	-1 224	-903	-1 013	-784	-444	780
muži	-558	-508	-439	-341	-179	-379
ženy	-666	-395	-574	-443	-265	401
Přírůstek stěhováním	280	-323	-611	347	-743	-1 023
muži	155	-195	-492	331	-397	-552
ženy	125	-128	-119	16	-346	-471
Na 1 000 obyvatel						
celkový přírůstek	-1,5	-1,9	-2,5	-0,7	-1,9	-0,4
přirozený přírůstek	-1,9	-1,4	-1,6	-1,2	-0,7	1,2
přírůstek stěhováním	0,4	-0,5	-1,0	0,5	-1,2	-1,6

V Olomouckém kraji bylo migrační saldo s výjimkou roku 2000 a 2003 záporné. Při mezikrajském srovnání migračního salda v hodnoceném období (v úhrnu let 2000 – 2004) plyne, že v 6 krajích ČR bylo migrační saldo záporné, z toho v Olomouckém kraji druhé nejvyšší (-1 050 obyvatel). V osmi krajích ČR bylo migrační saldo kladné, z toho nejvyšší ve Středočeském kraji (37 165 obyvatel). V roce 2003 Česká republika poprvé po osmi letech zaznamenala nárůst počtu obyvatel. Stalo se tak díky migraci, příchodu cizinců.

Údaje pro intenzitní ukazatele hrubých relativních měr demografických událostí jsou vztaženy na 1 000 obyvatel středního stavu, tj. počet obyvatel k 1. 7. sledovaného roku.

V přirozené měně obyvatelstva převažovaly nepříznivé tendence vedoucí k prohloubení úbytku obyvatelstva a k populačnímu stárnutí. Základem nepříznivého stavu je trvajících, několikaletá velmi nízká míra porodnosti.

V roce 2003 a 2004 počet narozených v Olomouckém kraji poněkud vzrostl, ale z dlouhodobého hlediska zůstal nízký. Obdobná situace byla i ostatních krajích ČR. Ve věku obvyklého rodičovství jsou stále ještě příslušníci z populačně silných ročníků 70. let. Mnohé mladé ženy z této početné generace odložily své mateřství na pozdější dobu, tato doba vzhledem k tomu, že se jim blíží závěr jejich nejpłodnějšího věkového období, již nastala. V dalších letech tato silná generace přejde do věku s nižší plodností a ve věku rodičovství bude střídána stále slabšími populačními ročníky. Proto nelze významnější zvýšení porodnosti bez mimořádně účinných vnějších stimulů očekávat.

Tab. 3.3.2 Narození

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Narození celkem	5 520	5 729	5 682	5 845	5 924	404
Živě narození	5 510	5 716	5 667	5 830	5 913	403
na 1 000 obyvatel	8,6	8,9	8,9	9,2	9,3	0,7
Mrtvě narození	10	13	15	15	11	1
Živě narození mimo manželství	1 107	1 272	1 419	1 531	1 777	670
podíl z živě narozených celkem (%)	20,1	22,3	25,0	26,3	30,1	10,0 ¹⁾
Úhrnná plodnost	1,091	1,130	1,127	1,155	1,178	0,087
Průměrný věk matky při narození dítěte	26,7	27,0	27,5	27,9	28,2	1,5
při narození 1. dítěte	24,6	25,2	25,5	26,1	26,5	1,9
Čistá míra reprodukce	0,517	0,550	0,537	0,559	0,580	0,063
Hrubá míra reprodukce	0,523	0,556	0,543	0,564	0,585	0,062

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Závažnost nízké porodnosti ve všech krajích ČR je patrná z ukazatele úhrnná plodnost (počet narozených dětí, který by se za dané úrovně plodnosti průměrně narodil jedné ženě za její plodné období). V roce 2004 dosáhla v ČR hodnoty 1,23. V Olomouckém kraji 1,18. V mezikrajovém srovnání se Olomoucký kraj dosaženou úhrnnou plodností umístil na 13. místě mezi 14 kraji ČR (stejně jako v roce 2000). Nejvyšší úhrnná plodnost byla v Ústeckém kraji (1,35) a nejnižší ve Zlínském kraji (1,13).

Nízké hodnoty úhrnné plodnosti jsou vysvětlovány dvěma základními faktory (které je možné rozložit na působení řady dalších dílčích faktorů). Prvním z nich je individuální přizpůsobování západoevropskému modelu rodiny (v souvislosti s nárůstem významu vzdělání, dostupností moderních forem antikoncepce, rozdělením rolí v rodině a emancipačním hnutím žen). Za druhý hlavní faktor je považován pokles sociální úrovně rodin s dětmi, obtížná zaměstnatelnost matek s malými dětmi, nedostatek bytů finančně dostupných mladým rodinám atd. Mladé rodiny nejcitlivěji a zcela intuitivně reagují na situaci ve společnosti. To, zda se mladí lidé skutečně rozhodnou mít děti, určuje především jejich pocit z budoucnosti, jejich představa, že svoji rodinu užijí. Ženy, které chtějí pracovat, nemají mimo tradiční rodinu žádnou oporu, a tak přestávají mít děti.

Úhrnná plodnost, která by zajistila prostou reprodukci obyvatelstva (bez významnějšího přirozeného přírůstku nebo úbytku) by měla dosáhnout hodnoty přibližně 2,1. To znamená, že průměrný počet živě narozených dětí připadajících na jednu ženu ve fertilním věku by měl být 2,1 dětí. Tento údaj v Olomouckém kraji dosáhl hodnoty pouze 1,18 a tak k úbytku obyvatel bude docházet i v následných letech.

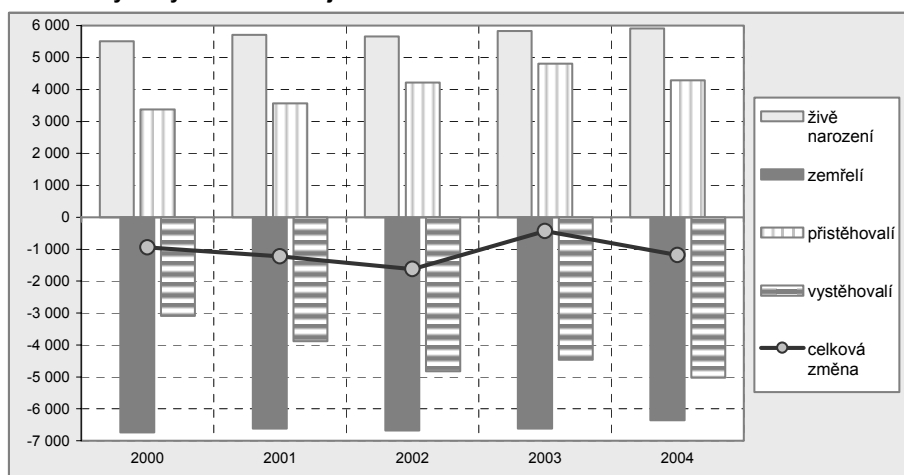
V roce 2004 oproti roku 2000 se počet žen ve věkové skupině 15 – 49 let snížil ve všech krajích ČR, s výjimkou Středočeského kraje. V rámci ČR úbytek dosáhl výše -65 461 osob, v Olomouckém kraji -4 945 osob. Při pohledu na úbytky žen ve fertilním věku v jednotlivých okresech Olomouckého kraje zjistíme, že největší rozdíly byly zaznamenány v tomto pořadí:

- v okrese Šumperk (-1 458),
- v okrese Olomouc (-1 275),
- v okrese Přerov (-1 141),
- v okrese Jeseník (-557),
- v okrese Prostějov (-514).

Vzhledem k přesunu mateřství do vyššího věku žen se zvyšuje i průměrný věk rodiček a to zejména u prvorodiček.

Na rozdíl od úrovně plodnosti je podíl dětí rodících se nevdaným ženám územně významněji diferencován. Podíly se v hodnoceném období v krajích ČR zvyšovaly a dá se předpokládat, že tato tendence bude pokračovat i v dalších letech. Je to trend řady evropských zemí. Nejvíce dětí mimo manželství se rodí ženám v Ústeckém a Karlovarském kraji, kde se v roce 2004 podíl z celkového počtu živě narozených přiblížil 50,0 %. Olomoucký kraj se podílem 30,1 % dětí rodících se do neúplných rodin v mezikrajovém srovnání umístil na 6. příčce a je mírně pod úrovní ČR (30,6 %).

Graf 4 Pohyb obyvatelstva v kraji

Mezi okresy Olomouckého kraje byly podíly dětí rodící se nevdaným ženám značně rozdílné:

- okres Jeseník (podíl v roce 2000 – 33,2 %, v roce 2004 – 46,0 %),
- okres Šumperk (podíl v roce 2000 – 25,2 %, v roce 2004 – 35,2 %),
- okres Přerov (podíl v roce 2000 – 14,7 %, v roce 2004 – 28,4 %),
- okres Olomouc (podíl v roce 2000 – 18,7 %, v roce 2004 – 27,3 %),
- okres Prostějov (podíl v roce 2000 – 17,8 %, v roce 2004 – 26,0 %).

Nárůst dětí narozených mimo manželství svědčí o tom, že se mnohým maminkám vyplatí zůstat jako matka – samoživitelka, neboť jsou na tom díky sociálním dávkám finančně lépe než vdané matky. V roce 2000 se v Olomouckém kraji mimo manželství narodilo každé 5. dítě, ale v roce 2004 to bylo už každé 3. dítě, které přišlo do neúplné rodiny. Nejhorší situace je v okrese Jeseník, kde se v roce 2004 každé 2. dítě narodilo mimo manželství.

Hrubá míra reprodukce je odvozený ukazatel, který udává počet děvčat, která by se živě narodila jedné ženě během jejího reprodukčního období za předpokladu, že by po celou dobu zůstala zachována úroveň plodnosti žen v jednotlivých věkových skupinách stejná jako v daném roce.

Čistá míra reprodukce je od hrubé míry reprodukce odlišena tím, že respektuje úmrtnostní poměry v dané populaci a vyjadřuje, kolik dívek, které by se podle hrubé míry reprodukce narodily v průměru každé ženě, by se dožilo věku matky v době svého narození. Pokud je čistá míra reprodukce rovna 1,0 - početní stav populace by perspektivně zůstal zachován. Z údajů je zřejmé, že čistá míra reprodukce v roce 2004 dosáhla hodnoty pouze 0,58.

Pohled na problematiku porodnosti by nebyl dostatečný bez zmínky o potratech, které s rozením dětí úzce souvisí. Pozitivní zprávou je, že počty potratů v úhrnu let 2000 – 2004 klesaly ve všech krajích ČR. Je to dáno zodpovědnějším přístupem žen k ochraně proti nechtěnému těhotenství. Někdejší vysoký počet interrupcí byl důsledkem právě dřívější zaostávající antikoncepční praxe a interrupce byly běžnou součástí populačního chování. Tento trend i přes změněné okolnosti není zatím zcela překonán, nicméně slábne.

V roce 2000 na 100 narozených v ČR připadlo rovných 52 potratů. V Olomouckém kraji to bylo 49,4 potratů. V roce 2004 se v ČR na 100 narozených počet potratů snížil na 42,2 a v Olomouckém kraji na 35,6 potratů. V jednotlivých okresech Olomouckého kraje byly údaje následující:

- okres Šumperk rok 2000 - 50,4 potratů na 100 narozených, rok 2004 - 30,3 potratů,
- okres Olomouc rok 2000 - 47,1 potratů na 100 narozených, rok 2004 - 35,2 potratů,
- okres Prostějov rok 2000 - 48,9 potratů na 100 narozených, rok 2004 - 37,1 potratů,
- okres Jeseník rok 2000 - 55,3 potratů na 100 narozených, rok 2004 - 37,5 potratů,
- okres Přerov rok 2000 – 50,4 potratů na 100 narozených, rok 2004 – 39,6 potratů.

Úmrtnost je vedle porodnosti jednou ze dvou základních složek demografické reprodukce. Zemřelí tvoří zápornou položku přirozené měny obyvatel. V úhrnu let 2000 – 2004 více lidí zemřelo než se narodilo ve

všech krajích ČR, což se v konečném důsledku promítá do věkové struktury obyvatel. Postupně klesající úmrtnost a prodlužující se střední délka života se ve vývoji věkové struktury projevuje růstem podílu obyvatel vyšších věkových skupin.

Na poměrně stabilní úrovni se v Olomouckém kraji v letech 2000 až 2003 udržovala míra úmrtnosti (počet zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu), která oscilovala v rozmezí 10,5 a 10,4. V roce 2004 míra úmrtnosti poklesla na 10,0 a v mezikrajovém srovnání se Olomoucký kraj umístil na 3. příčce (v roce 2000 na 7. místě mezi 14 kraji ČR). Nižší míru úmrtnosti v roce 2004 vykázal kraj Vysočina (9,8) a Karlovarský kraj (9,9). Počet zemřelých na 1000 obyvatel za ČR dosáhl hodnoty 10,5. Naopak nejvyšší míra úmrtnosti byla ve Středočeském kraji (11,1). Přesto je nutné uvést, že variabilita územních rozdílů v tomto ukazateli je nízká. Pokles hrubé míry úmrtnosti je důsledkem výrazného růstu věku mužů i žen.

Míra úmrtnosti při srovnání roku 2000 a 2004 poklesla ve všech okresech Olomouckého kraje:

- okres Jeseník rok 2000 – 10,9, rok 2004 – 9,6,
- okres Šumperk rok 2000 – 10,0, rok 2004 – 9,7,
- okres Olomouc rok 2000 – 9,9, rok 2004 – 9,8,
- okres Přerov rok 2000 – 10,6, rok 2004 – 10,3,
- okres Prostějov rok 2000 – 12,0, rok 2004 – 10,5.

Hrubá míra úmrtnosti je ukazatel, který zcela přesně nepostihuje rozdíly v počtech zemřelých mezi jednotlivými územími. Její výsledná hodnota je ovlivněna věkovou strukturou obyvatelstva.

Tab. 3.3.3. Zemřelí

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Zemřelí	6 734	6 619	6 680	6 614	6 357	-377
na 1 000 obyvatel	10,5	10,4	10,5	10,4	10,0	-0,5
Standardizovaná míra úmrtnosti	10,6	10,5	10,6	10,5	10,0	-0,6
Naděje dožití při narození						
muži	71,3	71,5	71,6	72,1	72,6	1,3
ženy	78,7	78,6	78,6	78,8	79,1	0,4
rozdíl (ženy - muži)	7,4	7,2	7,0	6,7	6,5	x
Naděje dožití ve věku 60 let						
muži	16,8	17,0	17,3	17,3	17,7	0,9
ženy	21,3	21,5	21,6	21,6	21,8	0,5
rozdíl (ženy - muži)	4,5	4,5	4,3	4,3	4,1	x

Standardizace patří ve statistice k obecným metodám, které se používají tam, kde relativní ukazatel přímo závisí na určité struktuře, to znamená, je-li výskyt určitého jevu nerovnoměrně rozložen. Populace s větším zastoupením starých osob, u nichž je úmrtnost vyšší, bude mít více zemřelých než populace s mladší věkovou strukturou. Proto se ke srovnání populací s různou věkovou strukturou užívá specifického souhrnného ukazatele standardizované úmrtnosti. V průběhu života mají muži stále vyšší pravděpodobnost úmrtí než ženy. Pravděpodobnost úmrtí je vysoká při narození dítěte a od tohoto dne se snižuje, na začátku období puberty začíná tato pravděpodobnost opět růst a stoupá až do nejvyšších věkových skupin.

Standardizovaná míra úmrtnosti přepočítává stavy skutečně zemřelých na daném území na věkovou strukturu standardního územního celku, v našem případě na ČR. Použili jsme nepřímou standardizaci, kdy za standard byly zvoleny míry úmrtnosti podle věku v České republice. Zjednodušeně řečeno, vypočítali jsme, jaká by byla úmrtnost v nižším územním celku, kdyby zde byla stejná věková skladba obyvatel jako v celé republice.

Olomoucký kraj se standardizovanou mírou úmrtnosti (10,0) v roce 2004 v mezikrajovém hodnocení umístil na 4. místě. Nejpriznivější úmrtnostní poměry byly v Praze (9,4) a nejhorší v Ústeckém kraji (12,3). Standardizovaná míra úmrtnosti mužů byla vyšší než u žen. Muži - ČR 10,9, Olomoucký kraj - 10,3. Ženy ČR - 10,1, Olomoucký kraj 9,8.

Hodnoty ukazatele standardizované míry úmrtnosti mezi okresy Olomouckého kraje v roce 2004 byly následující:

- v okrese Jeseník 10,8 (ČR 10,5),
- v okrese Přerov 10,3,
- v okrese Prostějov s Šumperk 10,0,
- v okrese Olomouc 9,8.

Lze konstatovat, že úmrtnostní poměry zjištěné výpočtem standardizované míry úmrtnosti byly v okrese Jeseník a Šumperk horší, než se jeví při použití skutečných počtů zemřelých. Standardizovaná míra úmrtnosti mužů byla vyšší než u žen. Hodnoty standardizované úmrtnosti jsou uváděny v přepočtu na 1 000 obyvatel.

Rozdíly mezi oběma ukazateli (hrubou mírou úmrtnosti a standardizovanou úmrtností) lze názorně pozorovat na kartogramech v příloze.

Naděje dožití (též střední délka života) vyjadřuje počet roků, které pravděpodobně ještě prožije x-let stará osoba za předpokladu, že po celou dobu jejího dalšího života se nezmění řád vymírání, zjištěný úmrtnostní tabulkou, zkonstruovanou pro daný kalendářní rok nebo jiné (zpravidla delší) období. Jedná se tedy o hypotetický údaj, který říká, kolika let by se člověk určitého věku dožil, pokud by úroveň a struktura úmrtnosti zůstala stejná jako v daném roce.

Například byla-li střední délka života při narození pro muže v roce 2004 v ČR 72,6, mají chlapci narození v tomto roce statistickou naději dožít se věku 72,6 let (stejný údaj je i za Olomoucký kraj). Jen pro srovnání, dívky narozené ve stejném roce mají naději dožití vyšší – 79,0 let (v Olomouckém kraji 79,1). Překoná-li člověk rizika úmrtí v kojeneckém a dětském věku, jeho šance se zvyšují – například třicetiletý muž v Olomouckém kraji měl v roce 2004 statisticky před sebou ještě 43,8 let – mohl by se tedy dožít věku 73,8, což je o 1,2 let více než u novorozence. Překoná-li muž i vyšší riziko úmrtí spojené se středním věkem, jeho pravděpodobná délka života se ještě zvýší. Například muž, kterému bylo v roce 2004 šedesát pět let, by měl mít před sebou ještě 14,4 let, což je o 6,8 let více než u novorozence, který v tomto roce přišel na svět.

U žen v Olomouckém kraji byla naděje dožití obdobná. Pro srovnání žena, která v roce 2004 měla třicet let, má statisticky před sebou ještě 49,9 let. Mohla by se tedy dožít věku 79,9 let, tj. o necelý rok (0,8) více než u novorozence. Žena, jenž měla v roce 2004 šedesát pět let, by měla mít před sebou ještě 17,6 let života a mohla by se hypoteticky dožít věku 82,6 let a to je o 3,5 roku více než u děvčete narozeném v tomto roce.

Střední délka života se v Olomouckém kraji prodlužuje totožně jako v ČR. V populaci žen je prodlužování výraznější než v populaci mužů. Je to dáno biologickou odlišností v úmrtnostních poměrech mužů a žen. Rozdíl dosahuje 6,5 let ve prospěch žen, stejně jako v ČR.

Přestože na prvním místě v počtech zemřelých v Olomouckém kraji (stejně jako v ostatních krajích ČR) nadále zůstávají úmrtí na nemoci oběhové soustavy (51,4 % v roce 2004), počet zemřelých na tuto příčinu postupně klesá. V roce 2000 na 100 tisíc obyvatel středního stavu v Olomouckém kraji zemřelo 554,6 obyvatel (6. místo mezi kraji, nejnižší hodnota – 480,3 v Karlovarském kraji, nejvyšší Středočeský kraj – 612,6). Údaj za ČR – 566,5. V roce 2004 měl Olomoucký kraj 4. nejnižší počet zemřelých na 100 tisíc obyvatel (514,6) ze všech krajů ČR. Nejnižší počet zůstal i nadále v Karlovarském kraji (449,8), naopak nejvyšší ve Zlínském kraji (581,6), ČR (539,3).

Druhou nejčastější příčinou úmrtí jsou novotvary (27,2 % ze všech zemřelých v roce 2004 v Olomouckém kraji). Jestliže v roce 2000 kraj vykázal 4. nejnižší počet zemřelých na 100 tisíc obyvatel středního stavu (267,9) mezi 14 kraji ČR, tak v roce 2005 měl 5. nejnižší počet zemřelých na rakovinu (272,2) v ČR. Nejnižší hodnotu vykázal Zlínský kraj (230,5), naopak nejvyšší Praha (330,8). Údaj za ČR v počtech zemřelých na novotvary byl vyšší než v Olomouckém kraji (287,1).

Třetí nejčastější příčinou úmrtí (6,8 % - Olomoucký kraj) jsou vnější příčiny nemoci a úmrtnosti, do které jsou zařazovány úmrtí, k nimž došlo následkem úrazu, otravy, dopravní nehody, napadení, vraždy a sebevraždy. Podíl zemřelých na tuto příčinu se za posledních 5 let v kraji pohyboval v rozmezí 6,2 – 7,0%. Na 100 tisíc obyvatel středního stavu v Olomouckém kraji v roce 2004 zemřelo 68,1 obyvatel (ČR – 68,5).

Struktura obyvatelstva podle rodinného stavu se v České republice a v jednotlivých krajích začala významně měnit. Základní příčinou změn bylo snížení počtu sňatků a nárůst rozvodovosti. Příčiny poklesu sňatečnosti souvisí s celkovými změnami životního stylu mladé generace po roce 1989. Sňatky a rozvody jsou tradičně součástí tzv. přirozeného pohybu obyvatel.

Tab. 3.3.4 Sňatky a rozvody

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Sňatky	3 169	3 025	3 009	2 871	2 936	-233
na 1 000 obyvatel	4,9	4,7	4,7	4,5	4,6	-0,3
Průměrný věk						
nevěsty	27,1	27,6	28,4	28,6	29,1	2,0
ženicha	29,8	30,4	31,2	31,6	31,9	2,1
Rozvody	1 735	1 768	1 866	1 887	1 969	245
na 1 000 obyvatel	2,7	2,8	2,9	3,0	3,1	0,4
v tom podle délky trvání manželství (%):						
0 - 4 roky	18,1	18,3	18,3	14,8	16,7	-1,4 ¹⁾
5 - 9 let	27,4	23,5	23,0	21,6	20,6	-6,8 ¹⁾
10 - 14 let	20,9	22,5	22,1	22,8	20,7	-0,2 ¹⁾
15 a více let	33,6	35,7	36,5	40,8	42,0	8,4 ¹⁾
Index rozvodovosti	54,7	58,4	62,0	65,7	67,1	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

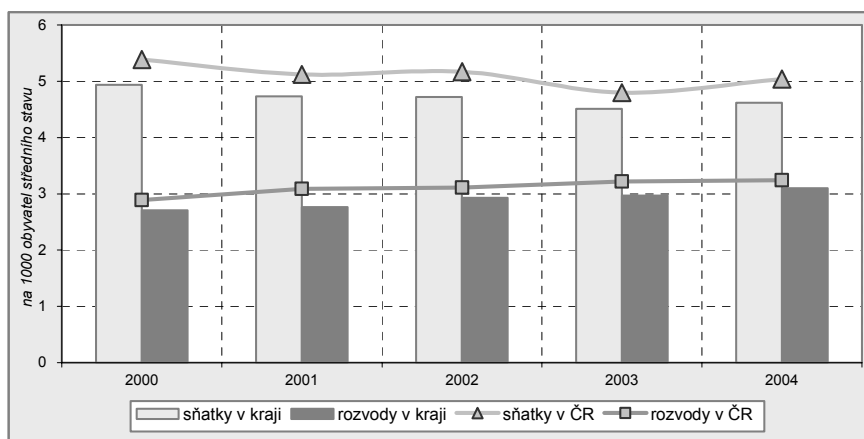
Manželství se již zdaleka nejvíce jeví jediným žádoucím cílem úvah a snah mladých lidí, jako tomu bylo ještě před 15 lety, a to ani pro ženy, které si budují vlastní kariéru, nejsou finančně závislé na partnerovi a mají možnost dosáhnout svých cílů i bez manželství. Právě rostoucí vzdělanost, sebevědomí a nezávislost žen vede nejen k odkládání vstupu do manželství, ale také stále častěji k jeho rozpadu. Navíc naše společnost pohlíží již jinak na rozvedené osoby a je mnohem tolerantnější k soužití dvou lidí bez uzavření sňatku. Většinu mladých lidí chybí sociální jistota k zabezpečení existence rodiny s dětmi a odmítají odpovědnost za jiné (partnera a děti).

Při porovnání sňatečnosti v roce 2004 oproti roku 2000 je patrný pokles hrubé míry sňatečnosti (počet sňatků na 1 000 obyvatel středního stavu) ve všech krajích ČR. Nutno podotknout, že regionální rozdíly v úrovni krajů nejsou příliš velké. Ve srovnání s ostatními kraji České republiky je hrubá míra sňatečnosti v Olomouckém kraji jedna z nejnižších. V hodnoceném období Olomoucký kraj, s výjimkou roku 2003, zaujímal poslední místo mezi kraji ČR. Ve zmíněném roce 2003 se umístil na předposledním 13. místě mezi kraji ČR s hodnotou 4,5 sňatků na 1000 obyvatel. Údaj za ČR v roce 2003 (4,8) a v roce 2004 (5,0).

Hrubá míra sňatečnosti poklesla (rozdíl roku 2004 – 2000) ve všech okresech Olomouckého kraje.

- nejnižší hrubá míra sňatečnosti v roce 2004 byla v okresech Jeseník a Přerov (4,3), v roce 2000 4,5 okres Jeseník a 5,1 okrese Přerov,
- s malým rozdílem následuje okres Šumperk (4,4), 4,5 v roce 2000,
- okres Prostějov (4,6), 4,9 v roce 2000,
- nejvyšší hrubá míra sňatečnosti byla zjištěna v okrese Olomouc (5,0), v roce 2000 (5,2).

Při srovnání s ostatními kraji České republiky byl v Olomouckém kraji průměrný věk mužů i žen, kteří uzavřeli sňatek v roce 2004, 4. nejvyšší (31,9 a 29,1 let), ale projevila se stejná tendence zvyšování průměrného věku snoubenců. Nejvyšší průměrný věk ženichů i nevěst byl zaznamenán v kraji Vysočina (30,6 a 27,9 let) a nejvyšší průměrný věk snoubenců, tj. ženichů a nevěst v Karlovarském kraji (34,8 a 31,4 let).

Graf 2 Sňatečnost a rozvodovost

Hrubá míra rozvodovosti (počet rozvodů připadající na 1 000 obyvatel středního stavu) v Olomouckém kraji

stoupala každoročně i když byla pod republikovým průměrem. V letech 2000 – 2003 měl Olomoucký kraj 5. nejnižší hrubou míru rozvodovosti (2,7 – 3,0) v mezikrajovém srovnání. Nejnižších hodnot dosahoval kraj Vysočina (2,2 – 2,4), naopak nejvyšší míru rozvodovosti vykazoval Karlovarský a Ústecký kraj (3,3 – 4,1). V roce 2004 se Olomoucký kraj posunul na 6. místo (3,1). Nejnižší míru rozvodovosti v tomto roce vykázal, stejně jako v předchozích letech, kraj Vysočina (2,4) a nejvyšší hrubá míra rozvodovosti zůstala v Ústeckém kraji (4,1).

Náhledem na nižší územní celky - okresy Olomouckého kraje - zjistíme, že hrubá míra rozvodovosti v roce 2004 byla nad úrovní ČR (3,2) ve dvou okresech:

- Jeseník (3,6) – stejná hodnota jako v roce 2000,
- Olomouc (3,5) – nejvyšší nárůst oproti roku 2000 (2,9).

Naopak nižší hrubá míra rozvodovosti byla v okresech:

- Přerov (2,5) – stejná hodnota jako v roce 2000,
- Prostějov (2,7), v roce 2000 (2,3),
- v okrese Šumperk byla hodnota na úrovni Olomouckého kraje (3,1), v roce 2000 (2,6).

Úhrnná rozvodovost udává podíl manželství končících rozvodem (za předpokladu zachování intenzit rozvodovosti podle délky trvání manželství). V roce 2004 se v Olomouckém kraji úroveň rozvodovosti vyšplhala na 48 % (ČR 49 %) manželství končících rozvodem. Nejvyšší podíl byl v Ústeckém kraji (59 %) a nejnižší v kraji Vysočina (37 %).

Problematiku rozvodovosti lze vyjádřit také ukazatelem index rozvodovosti, což je počet rozvodů na 100 uzavřených sňatků v daném roce. Občas je prezentován zjednodušený výklad, že se „každé druhé manželství rozvádí“, což je zavádějící. Růst rozvodového indexu v poslední době většinou ovlivňuje pokles ročních počtů sňatků. Index rozvodovosti v Olomouckém kraji v roce 2000 – 54,7 (ČR 53,7) a v roce 2004 – 67,1 (ČR 64,3).

Vzhledem k růstu faktických manželství bez uzavření sňatku přestává být již rozvodovost kritériem stability rodinného soužití. Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi patří Česká republika mezi země s nadprůměrnou intenzitou rozvodovosti.